

Munkavédelmi irányítás az oktatási ágazatban

Bevezetés

A munkavédelmet az oktatási ágazatban irányítani kell. Ez többféle módon történhet, de minden modellben szerepelnek ugyanazok az alapvető lépések:

- tervezzük meg felmérésünket, a munkavállalókkal konzultálva;
- határozzuk meg a veszélyeket;
- állapítsuk meg, kit érhet ártalom, hogyan és hol;
- mérjük fel a kockázati szintet és határozzuk meg az intézkedéseket;
- tegyünk lépéseket a kockázat kiküszöbölésére vagy csökkentésére;
- kísérjük figyelemmel és vizsgáljuk felül az intézkedéseket.

Az egészségi és biztonsági kockázatok az oktatásban nem csak az alkalmazottakat, hanem a tanulókat, hallgatókat és látogatókat is fenyegethetik. Ez a tény-levél mindenkinek szól, aki részt vesz a munkavédelmi irányításban, beleértve az iskolaigazgatókat, oktató és egyéb iskolai személyzetet, a munkavédelmi képviselőket, valamint az érintett külső munkavédelmi szolgáltatókat. A tájékoztató minden olyan munkahely számára készült, ahol tanítás folyik, óvodáktól az egyetemekig.

Jogsabályok

A Tanács 1989. június 12-i 89/391/EGK irányelvét a dolgozók munkahelyi egészségügyének és munkahelyi biztonságának javítását ösztönző intézkedések bevezetéséről néha "keret-irányelvként" említik. Ez a valamennyi tagállam jogrendjében átvett irányelv számos követelményt tartalmaz⁽¹⁾.

- A munkáltató köteles felmérni a munkavállalók egészségét és biztonságát fenyegető kockázatokat. A felmérés eredményei alapján meg kell tennie a foglalkozási kockázatok megelőzését szolgáló minden intézkedést.
- Minden munkáltató köteles a munkával összefüggő minden vonatkozásban biztosítani a munkavállalók egészségét és biztonságát.
- A munkavállalók joga, hogy munkáltatójuk konzultáljon velük.
- A munkavállalók jogosultak megfelelő és specifikus oktatást kapni az egészséggel és biztonsággal összefüggő kérdésekről.
- A munkavállalók is felelősek a munkavédelmi ügyekben való együttműködésért és a vonatkozó előírások betartásáért.

A kockázatfelmérési eljárás

Tervezzük meg a kockázatfelmérést

Egy alapos kockázatfelmérés időbe telik, és fontos, hogy a felmérést úgy tervezzük meg, hogy az magában foglalja a munkahelyen előforduló valamennyi tevékenységet⁽²⁾.

Határozzuk meg a veszélyeket

Gondoljuk végig, milyen munkát végeznek, és milyen anyagokat, eszközöket és vegyszereket használnak. Foglalkozzunk az összes érintett kérdéssel. Vizsgáljuk meg a munkakörülményeket olyan szempontból, mi az, ami ártalmat okozhat. Fontos, hogy a vizsgálat a lehető legszélesebb körre terjedjen ki, úgy, hogy abban minden veszély szerepeljen. Figyelembe kell venni azt a tényt, hogy ugyanazok a veszélyek, amelyek a személyzetet fenyegetik, ártalmat okozhatnak a tanulóknak és a látogatóknak is. Ártalmat okozhatnak az alábbiak:

- a tanulóktól és szülőktől eredő erőszak a személyzetnek;
- az osztályterem bútorzatának és eszközeinek rossz kialakítása, amely váz- és izomrendszeri problémákat okozhat;
- meleg felületek az iskola konyhájában;
- biológiai hatóanyagok egyetemi laboratóriumokban;
- építési veszélyek az építési munkák során.

Az alább ismertetett módszerek segíthetnek a problematikus pontok feltárásában:

- gondolkozzunk földrajzi területekben (pl. osztályonként);
- gondolkozzunk veszélytípusonként (pl. fizikai, kémiai, biológiai, pszicho-szociális);
- gondolkozzunk munkakörönként (pl. gondnok, takarító, titkár, tanár);
- gondoljuk végig, hogyan szerveződik az iskola vagy egyetem (pl. munkabeosztás);
- vizsgáljuk meg a nyilvántartásokat (pl. a baleseti naplót) a problémák meghatározásához;
- kérdezzük meg a munkavállalókat és az érintett személyeket.

Veszély, kockázat és ártalom

- Veszély az, ami ártalmat okozhat.
- A kockázat annak valószínűsége, hogy az ártalom bekövetkezik.
- Az ártalom egy negatív egészségi vagy biztonsági következmény (pl. sérülés, megbetegedés).

Határozzuk meg, kit érhet ártalom, hogyan és hol

Mindenkit vegyünk számításba, aki ártalmat szenvedhet. Ez nem csak az alkalmazottakat jelenti, az érintett személyek lehetnek vállalkozók, önálló vállalkozók, hallgatók és tanulók, valamint látogatók is. Gondoljuk végig, kit és hány személyt érhet ártalom, és hogyan.

Határozzuk meg a kockázat mértékét

Állapítsuk meg, mekkora annak a valószínűsége, hogy a veszély ártalmat vagy sérülést fog okozni, és várhatóan milyen súlyos lenne az adott sérülés. Nézzük meg, milyen megelőző intézkedések vannak jelenleg érvényben, és hogy azok elegendőek-e. A költség-hatékony és fenntartható kockázatkezelés érdekében elsősorban a kollektív védelmet és a megelőző intézkedéseket kell figyelembe venni.

Ha valakit várhatóan ártalom ér:

- ki lehet teljesen különbölni a veszélyt?
- csökkenthető vagy ellenőrizhető a kockázat (pl. egy veszélyesnek valami kevésbé veszéllyessel való helyettesítésével)?

⁽¹⁾ Foglalkoztatási és Szociális-ügyi Főigazgatóság, Európai Bizottság, http://europa.eu.int/comm/employment_social/health_safety/intro/framedir_en.htm

⁽²⁾ Lásd TÉNYEK 46: Munkavédelem az oktatási ágazatban.

- tehetők óvintézkedések a kockázatnak kitett valamennyi személy védelmére?
- szükség van egyéni védőeszközre a munkavállaló védelmére, amikor a kollektív intézkedések nem nyújtanak kielégítő védelmet?

A kockázatfelmérés feladata

Az, hogy milyen szinten oldják meg a kockázatfelmérést és a kockázatkezelést, az az egyes tagállamok és az intézmények fajtája szerint változik. Nem lehet általános kockázatfelmérési módszert megadni, hiszen az egyes létesítményekben specifikus veszélyekkel és kockázatokkal kell foglalkozni.

A kockázatfelmérés elvégzésével megbízott személynek mind a kockázatfelmérési eljárást, mind a szóban forgó létesítményt ismernie kell. Igen fontos a munkavállalók bevonása az eljárásba.

Tegyük lépéseket

A kockázatfelmérés a sikeres kockázatkezelés első lépése. Nem lehet sikeresen kezelni a munkavédelmet megfelelő kockázatfelmérés nélkül. A kockázatfelmérés befejezése után készítsünk jegyzéket – fontossági sorrendben – a szükséges megelőző intézkedésekről, majd tegyük meg az intézkedéseket, bevonva az eljárásba a munkavállalókat és azok képviselőit. A kockázatkezelés leginkább költség-hatékony módja a problémák gyökerének megcélózása.

A beavatkozásoknak a munkaerő (akár közvetlenül, akár képviselőik útján elért) egyetértésével kell történniük. A megállapodás szerinti megoldásokat gondosan kell megvalósítani, figyelemmel kísérni (monitorozni) és értékelni. A kockázatfelmérésből nyert információkat meg kell osztani a megfelelő személyekkel.

A munkavállalók bevonása

A munkaerővel folytatott konzultáció törvényi követelmény, és segít annak elérésében, hogy a munkavállalók elkötelezettek legyenek a munkavédelmi kérdések és javítások iránt. Ismereteik felhasználásával a veszélyek pontosan felmérhetők, és gyakorlatban alkalmazható megoldásokat lehet kidolgozni. A munkavállalók képviselői fontos szerepet játszanak ebben a folyamatban. A munkavállalókkal konzultálni kell a munkavédelmi intézkedésekről, valamint új technológia vagy termék bevezetése előtt.

Monitorozás és felülvizsgálat

Mérjük fel a megelőző intézkedések hatékonyságát, győződjünk meg arról, hogy a kockázatok kellően lecsökkentek, és új veszélyek nem léptek fel.

Változnak a munkamódszerek, ugyanígy a veszélyek és kockázatok. Amikor jelentős változásra kerül sor, ellenőrizzük, hogy nincsenek-e olyan új veszélyek, amelyekkel foglalkozni kell. Szükség esetén ismételjük meg a kockázatfelmérést.

Fontos az értékelés elvégzése, mert ezzel tudjuk megállapítani, hogy a beavatkozásnak mely elemei voltak sikeresek és melyek nem, és hogy mi az, ami az adott oktatási létesítményben a legjobban működik.

Specifikus kockázatfelmérés

Bizonyos specifikus kockázatfelmérésre lehet szükség olyan eltérő kockázatok miatt, amelyek a sajátos munkafeladatokból adódnak.

Ez éppúgy vonatkozik az oktatási ágazatban dolgozó személyzetre, mint más munkavállalói csoportokra. Az ilyen specifikus előírások követelményeit is figyelembe kell venni az általános jellegű kockázatfelmérés készítésekor. Az oktatási ágazat esetében ez vonatkozhat különösen a veszélyes anyagokra (biológiai és kémiai hatóanyagok), valamint a váz- és izomrendszeri problémákra (hátfájás, illetve képernyő előtt végzett munka). Ugyancsak figyelembe kell esetleg venni a Tanács 1994. június 22-i, fiatalok munkahelyi védelméről szóló 94/33/EK irányelvén alapuló nemzeti előírásokat, különösen a munkatapasztalat szerzési programok terén.

A kockázatfelmérés és kockázatkezelés terén nem szabad megfélemlíteni a személyzet különös csoportjainak egészségét és biztonságát fenyegető veszélyekről. Például a terhes nőknek, szoptató anyáknak és a fogatékallal élő személyeknek olyan különleges problémáik lehetnek, amelyek eltérő megoldásokat igényelnek.

Általános jelenség, hogy oktatási létesítményekben külső vállalkozók végeznek munkát. Ez a munka, különösen az építési munka, esetleg alacsony kockázatúnak tekinthető más munkahelyeken, de oktatási helyszíneken igen magas kockázatot jelenthet. Szoros kapcsolatra és jó kommunikációra van szükség a vállalkozó és az intézményt vezető személy között.

További információk

Az Európai Munkavédelmi Ügynökség weblapja a <http://agency.osha.eu.int>

Az Ügynökség a munkahelyi pszicho-szociális kockázatok megelőzéséről a <http://osha.eu.int/ew2002/>

Az Ügynökségnek az oktatási ágazatban alkalmazott jó munkavédelmi gyakorlatra vonatkozó anyaga a http://europe.osha.eu.int/good_practice/sector/education/

Tény-levelek az Európai Munkavédelmi Ügynökségtől

Az Ügynökség tény-levelei valamennyi európai nyelven ingyen letölthetők a <http://agency.osha.eu.int/publications/factsheets/>

Facts 4 — A munkával összefüggő váz- és izomrendszeri problémák megelőzése

Facts 13 — Sikeres irányítás a balesetek megelőzéséért

Facts 14 — A munkával összefüggő elcsúszások, elbotlások és elesések megelőzése

Facts 22 — A munkával összefüggő stressz

Facts 24 — Munkahelyi erőszak

Facts 31 — Gyakorlati tanácsok munkavállalóknak a munkával összefüggő stressz és annak okainak kezeléséhez

Facts 32 — Hogyan kezeljük a pszicho-szociális problémákat és csökkentjük a munkával összefüggő stresszt

Facts 46 — Munkavédelem az oktatási ágazatban

Facts 47 — A személyzet elleni erőszak megelőzése az oktatási ágazatban